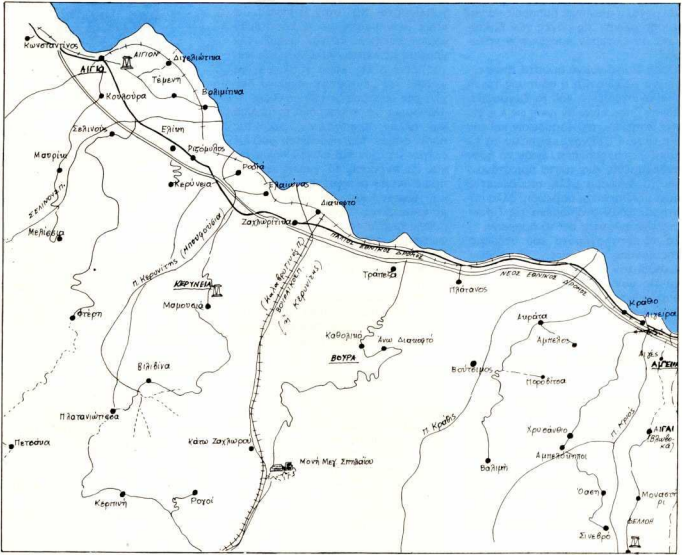


ΕΛΙΚΗ



Χάρτης της περιοχής όπου υποθέτουν ότι θρικόεται η Έλικη.

Από τις πιό ενδιαφέρουσες περιπτώσεις για τήν ύποθρύχια άρχαιολογία είναι ό έντοπισμός καί ή άνασκαφή τής Έλικής, τής άρχαίας άχαικής πόλης πού θρικόταν στα άνατολικά του Αίγιου καί θυθίστηκε τό χειμώνα του 373/2 π.Χ. ύστερα από φοθερο σεισμό, στον Κορινθιακό κόλπο μαζί με τά σπίτια της, τά ιερά της καί τούς άνθρώπους.

Τό νά βρεθει σήμερα μιά πόλη με όλα τά κτίρια, τά ιερά καί τά άγάλματά της θά είναι ένα σημαντικό γεγονός κι αυτό γιατί ή καταστροφή της συνέθεη στα κλασικά χρόνια καί ή εύρεση τής πόλης θά πρόσφερε πολλά στις γνώσεις μας για τήν κλασική άρχιτεκτονική, τή ρυμοτομία, τή γλυπτική κλι.

Μιχάλης Πετρόπουλος

Επιμελητής Άρχαιοτήτων

Ίστορικά στοιχεία της Έλικης

Οι γνώσεις μας για την ιστορία της πόλης είναι πολύ φτωχές, γιατί οι άρχαιες πηγές στάθηκαν κυρίως στο γεγονός της καταστροφής και παρέλειψαν να αναφέρουν την προηγούμενη ιστορία της. Περισσότερα γνωρίζουμε για αυτήν για παλιότερους χρόνους, τη μυκηναϊκή π.χ. περίοδο, και λιγότερα για τα επόμενα χρόνια ως την καταστροφή της, δηλαδή για τα ιστορικά χρόνια, όταν η Έλικη ακολούθησε την τύχη της υπόλοιπης Άχαιας, της οποίας ο ρόλος, στα χρόνια αυτά, φαίνεται ότι ήταν περιτορισμένος.

Από τόν Όμηρο έχουμε τις πρώτες πληροφορίες, ότι η Έλικη έλαβε μέρος στον Τρωικό πόλεμο μαζί με τόν Αίγιο και άλλες πόλεις της θέρειας Πελοποννήσου που συγκέντρωσαν συνολικά εκατό πλοία.

Οι αρχαίοι των στρατιωτικών τμημάτων των διαφόρων πόλεων συγκεντρώθηκαν στο ιερό τού Ομαριουρίου ή Ομαριού Διός στο Αίγιο για να σκεφτούν με ποιά τρόπο θα γινόταν η εκστρατεία κατά της Τροίας. Η περιοχή αυτή, επομένως, έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο στην οργάνωση και τού σχεδιασμού της εκστρατείας.

Ο Πausανίας, στά Άχαικά του, δίνει την προιστορία της Άχαιας, μέρος της οποίας αποτέλεσε και η Έλικη.

Η Άχαια άρχικά ονομαζόταν Αιγαλία (ή Αιγιάλεια κατά τόν Στράβωνα) από τού βασιλιά της Σικυωνίας Αιγαλέα και εκτείνονταν ανάμεσα στην Νεκεία και τή Σικυωνία. Άλλοι πιστεύουν ότι τού όνομα Αιγαλέα δόθηκε λόγω της γεωγραφικής μορφής της χώρας ή οποία είναι κυρίως αιγαλέα (παράλια). Αθήνηστας κατά μέρος τή μυθολογική έρμηνεία, πιστεύουμε ότι η έρμηνεία αυτή είναι σωστότερη.

Πρώτοι τή Άχαια κατείχε την παραλιακή, πεδινή κυρίως, ζώνη στην αρχαιότητα, ενώ τού νοτιότερο ορεινό τμήμα της σημερινής Άχαιας ανήκε στην Αρκαδία. Καί συνεχίζει την ιστορία τού Ο Πausανίας, Αναφέρει πως όταν πεποιόταν στη Θεσσαλία, Έλληνας, γιός τού Δευκαλιωνία και της Πύρρας και πατέρας τού Δάωρου και τού Ζουβού, οι άλλοι γιοί τού Έλληνα διαχωρούν τού Ζουβού πού κατοικούσε στην Αθήνα και νυμφεύεται τήν Κρέουσα, κόρη τού Ερεχθέα. Από τού γάμο αυτό γεννιούνται ο Ίων και ο Αχαιός. Σύμφωνα πάντα με τή διήγηση τού Πausania, μετά τού θανάτου τού Ερεχθέα ο Ζουβός εκδιώκεται από τήν Αθήνα και καταφεύγει στην Αιγιάλεια. Ο γιός τού Ίων παντρεύεται τήν κόρη τού βασιλιά Σελινούστου, Έλικη, τόν διαδέχεται από τόν θρόνο και ίδριει πρός τιμήν της συζύγου τού τήν Έλικη ενώ τούς κατοίκους μετονομαζει σε Ίωνες. Άργότερα, μέσα στον 11ο αι. π.Χ. και μετά τόν Τρωικό πόλεμο, οι Δωριείς κατά τήν καθόδο τους στην Πελοπόννησο, εκδιώκουν τούς Αχαιούς από τού Άργος και τή Σπαρτή. Αυτοί με αρχηγό τού βασιλιά Τιμομένη, γιό τού Ορέστη πολιορκούν τούς Ίωνες στην Έλικη, ή οποία προφανώς ήταν οχυρωμένη, και τούς νικούν, αλλά ο Τιμομένης φωνείνεται στη μάχη. Η χώρα από έξης μετονομαζεται σε Άχαια. Ύστερα από τού γεγονός αυτό ο Ίωνες καταφεύχουν στην Αττική στην οποία βασιλεύει ο Μέλαγχος, πατέρας τού Κόδρου.

Η μυθολογική παρουσίαση της ιστορίας της Άχαιας δέν είναι παρά μία

προσπάθεια έρμηνείας τών ιστορικών περιόδων της περιοχής, στην οποία ανήκει και η Έλικη. Στη μυθολογία υπάρχει πάντως, ως πυρήνας, ιστορικό πραγματικό γεγονός, τού οποίου, μέ τήν πάροδο τών χρόνων, πλουτίζεται και μέ άλλα στοιχεία. Έναπόκειται στούς μελετητές μέσα από τήν παραδοθείσα μορφή τής μυθολογικής ιστορίας να ανιχνεύσουν τά πραγματικά γεγονότα.

Από όλα τά παραπάνω μπορούμε να υποθέσουμε ότι η Έλικη ιδρύθηκε από τούς Ίωνες, πριν από τόν Τρωικό Πόλεμο.

Η χρονολογία κτίσης τής Έλικης, έφσον ακόμη δέν έχει έντοπιστεί η πόλη ώστε οι άνασκαφές να δώσουν ακριβή στοιχεία, είναι προβληματική. Σύμφωνα με όσα είπαμε παραπάνω, οι Ίωνες είναι Έλληνες, και προκειμένου για τήν εποχή στην οποία αναφερόμαστε, χαρακτηρίζονται ως Μυκηναίοι. Όστε η εγκατάστασή τους στην Άχαια και τήν Έλικη πρέπει να σημαίνει και τήν εισαγωγή τού μυκηναϊκού πολιτισμού στην περιοχή.

Τά αρχαιότερα ίχνη τού μυκηναϊκού πολιτισμού στην Άχαια φτάνουν μέ τά μέχρι στιγμής άνασκαφικά δεδομένα, ως τόν 14ο αι. π.Χ. Επομένως και η Έλικη γύρω στην εποχή αυτή πρέπει να ιδρύθηκε.

Οι Ίωνες τής Μ. Ασίας ίδρυσαν τήν ιωνική δωδεκάπολη πρός άντιπώση της άντιπώσης της Αιγιάλειας. Οι δώδεκα πόλεις της Αιγιάλειας ήταν η Δάμη, η Όλενος, οι Φορές, η Τρίτεια, οι Ρύπες, τού Αίγιο, η Κερυνεία, η Βούρα, η Έλικη, οι Αιγές, η Αιγείρα, η Πελλήνη. Ο Στράβων άντι της Κερυνείας περιλαμβάνει τήν Πάτρα. Ο Πολυβίος άντι τών Ρωμαίων και τού Αιγίου, τού Λαονίου και τήν Πάτρα. Καί ο Ηρόδοτος άντι της Κερυνείας τήν Πάτρα.

Οι πόλεις αυτές είχαν ως πολιτικό και θρησκευτικό κέντρο τήν Έλικη και αποτέλεσαν τού πρώτου καινού τών Άχαιών. Θρησκευτικό κέντρο τών Ίωνων αποτελούσε τού ιερό τού Έλικώνειου Ποσειδώνια, τού οποίου είχε θαυμαστή φήμη στον έλληνικό χώρο. Ο Όμηρος αναφέρει τιά δύο φορές σ' αυτό, στη Ίλιάδα. Τη λατρεία τού Έλικώνειου Ποσειδώνια πηραν οι Ίωνες και στη Μ. Ασία.

Γύρω στό 721, η Έλικη φαίνεται ότι είχε πρόβλημα υπερηλιθουμού.

Έτσι, άποφασίζει και στέλνει στην Κάτω Ίταλία άποίκους, μέ έπικεφαλής τόν Ίσο, οι όποιοι ιδρύουν τή σημαντική άποικία της Συθαρής. Οι Άχαιοί, τήν υπόλοιπη περίοδο, φαίνεται ότι παραμένουν άμετοχοι και ουδέτεροι στά σημαντικά γεγονότα πού συγκλονίζουν τήν Έλλάδα. Δέ συμμετέχουν στούς Περσικούς πολέμους και δέ λαθαίνουν μέρος, ενεργά τουλάχιστον, στον καταστροφικό Πελοποννησιακό πόλεμο.

Από τόν Πausania μαθαίνουμε ότι, ως τόν τέταρτο αιώνα, οι πόλεις τού δέν άπόκτησαν ποτέ τυράννους.

Η καταστροφή τής Έλικης, τού 373/2 αι. π.Χ. έγινε άφορηη η' αναδειχτεί τού Αίγιο σε πρώτη πόλη τής Άχαιας και νά καταστεί η έδρα τής Άχαικής Συμπολιτείας, τού δεύτερου καινού τών Άχαιών, πού ιδρύθηκε τού 280 π.Χ.

Η καταστροφή

Είναι περίεργο ότι οι περισσότεροι από τούς σύγχρονους μέ τού γεγονός άρχαίοι συγγραφείς δέν έχουν καταγράψει, ή έστω αναφέρει, τού ιστορικού της καταστροφής τής Έλικης όπως και τής Βούρας, πού καταστράφηκε επίσης στον ίδιο σεισμό. Μόνον ο Άριστοτέλης γράφει για τήν εμφάνιση ενός κομήτη, κατά τού σεισμού, και ο Στράβων διασώζει ένα άπόσπασμα τού σύγχρονου μέ τού γεγονότα ιστορικού Ηρακλείδη.

Ο Ξενοφών, πού έζησε τήν εποχή της καταστροφής και φθάνει τήν ιστορία τού ως τού 362 π.Χ., δέν αναφέρει τίποτα. Τού γεγονός αυτό πρέπει να σημαίνει ή ότι η Έλικη, άν και κέντρο τού πρώτου καινού τών Άχαιών και ή σημαντικότερη πόλη τής Άχαιας, δέ διαδραματίστηκε κανένα ιδιαίτερο ρόλο στά πράγματα τής εποχής ή ότι η καταστροφή τής πόλης δέν ήταν τόσο θιαη και ολοκληρωτική, ότι δηλαδή εξακολούθησε πθανών να κατοικείται ένμερις και ότι άργότερα τού γεγονός μυθοποιήθηκε και έλαβε τις γνωστές διαστρώσεις.

Άρχαίοι συγγραφείς πού άσχολήθηκαν μέ τού θέμα είναι άρκετά μεταγενέστεροι τών πραγμάτων. Ο Πολύβιος, ο Έρατοσθένης, ο Στράβων, ο Πausanias, ο Κλαύδιος Αιλιανός, ο Όβιδιος, ο Πλίνιος, ο Κολλυσθένης, ο Ξεφορος και ο Πολεμειός έγραψαν σχετικά. Τά γεγονότα, σύμφωνα μέ τούς παραπάνω, έγιναν ως έξης:

Αντιπρόσωποι τών Ίωνών τής Μ. Ασίας, πού κατάγονταν από τήν Έλικη ήλθαν στην Άχαια και μέσω τού καινού τών Άχαιών, τού οποίου τούς άντιμετώπισε ευνοικά, ζήτησαν τούς Άχαιούς, κατοίκους τής Έλικης, τού άγαλμα τού Έλικώνειου Ποσειδώνια, τού οποίου είχαν άφιερύσει οι πρόπατορές τους ή, σε περίπτωση πού αυτό δέν θα ήταν δυνατό, τήν άδεια να ιδρύσουν έναν όμοιο ναό στη Μίλητο, τήν Έφεσο. Οι κάτοικοι τής Έλικης άντέδρασαν άπό άφου άρπάξανε τά χρήματα πού είχαν φέρει μαζί τους οι Ίωνες, τούς σκοτώσανε. Ο Ποσειδώνιος τότε όργιζότηκε και ένα βράδυ τού χερμώνα τής ίδιας χρονιάς, τόν τέταρτο χρόνο τής 101ης Όλυμπιάδας, δηλ. τού



Τα δύο μοναδικά νομίσματα της πόλης της Έλικης που βρίσκονται στο Βερολίνο (Staatliche Museen zu Berlin, αρ. 27611 και αρ. 8923).

373/2 π.Χ. κατέστρεψε, με σεισμό, την πόλη. Πέντε μέρες πριν από το σεισμό τα διάφορα ζώα άρχισαν να εγκαταλείπουν την Έλικη. Την τρομερή αυτή νύχτα ένας κομήτης έκανε την εμφάνισή του στον ουράνο της Άχαϊας.

Ο σεισμός ήταν δυνατός, και ενώ ο κόσμος έτρεχε έξω από τα σπίτια για να σωθεί, άποκόπηκε εφαινικά το έδαφος της Έλικης από την υπόλοιπη στεριά, υποχώρησε και εισέβαλε τρομερό κύμα που κατέκλυσε τα πάντα. Δέκα πλοία σπαρτιάτικα, που βρίσκονταν στο λιμάνι, συμπαρασύρθηκαν στο θυθό. Από την υπόλοιπη Άχαϊα ήλθαν για βοήθεια 2.000 άτομα, αλλά δεν κατάφεραν ούτε τους νεκρούς να μαζέψουν.

Μετά την καταστροφή και ενώ το έδαφος υποχωρούσε σιγά-σιγά εξέιχε, γι' αρκετό διάστημα από τη θάλασσα το άγαλμα του Ποσειδώνα ο οποίος κέραιε από το κράτος στα χέρια του, ξεσκίε τα δίχτυα των ψαράδων.

Τά έρείπια της Έλικης ήταν όρατα στο θυθό της θάλασσας επί 500 χρόνια τουλάχιστον. Ο Πausanias γράφει ότι ήταν όρατα στην έποχή του αλλά φαγωμένα από το άλατι της θάλασσας.

Θέση της αρχαίας πόλης

Έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες, ως σήμερα, για τον έντοπισμό της αρχαίας πόλης, όμως η άκριτης θέσης της δεν έχει βρεθεί ακόμη, ενώ και οι απόψεις των επιστημόνων διαστανώνται από το άν η Έλικη βρίσκεται σήμερα στο θυθό της θάλασσας ή στην Ήρα σκεπασμένη από χώματα. Κατά τη δεύτερη άποψη οι επιχωματώσεις των ποταμών της περιοχής, του Σελινόντα και της Μπουφούσιας, έχουν γεμίσει το κενό που προκάλεσε ο σεισμός του 373/2 π.Χ. επομένως η Έλικη πρέπει να αναζητηθεί στη στεριά.

Κύρια βοήθεια για να βρεθεί η θέση της αρχαίας πόλης είναι οι άποστάσεις της Έλικης από άλλα μέρη της περιοχής, που δίνουν οι αρχαίοι συγγραφείς.

Ο Pausanias γράφει ότι άπειχε 40 στάδια (7,5 χλμ. περ.) από το Αίγιο και 30 στάδια (5,5 χλμ. περ.) από το σπήλαιο του Βουραϊκού Ήρακλή, το οποίο άπειχε από την Αίγειρα 72 στάδια (13 χλμ. περίπου). Από τις θέσεις αυτές, σίγουρες είναι μόνο το Αίγιο, όπου τελευταία σε άνασκαφή μέσα στην πόλη βρέθηκαν πηλίνα σφραγίσματα με την ένδειξη ΑΙΓΙΩΝ, και η Αίγειρα, της οποίας σημαντικό τμήμα έχουν άποκαλύψει οι συνεχιζόμενες άνασκαφές του Αύστριακού Άρχαιολογικού Ίνστιτούτου. Άς σημειωθεί ότι και στις δύο αυτές πόλεις έχουν βρεθεί μυκηναϊκές έγκαταστάσεις, πράγμα που επιβεβαιώνει τις πληροφορίες των αρχαίων συγγραφέων ότι άνηκαν στην ιωνική - μυκηναϊκή δωδεκάπολη της Αιγιάλειας. Δεν έχει όμως ταυτιστεί το σπήλαιο του Ήρακλή και έτσι, όπως δεν έχουμε, τουλάχιστον δύο σταθερά σημεία για να μετρήσουμε, είναι δύσκολο να όριστεί η θέση της Έλικης. Άς μη ξεχνάμε θέβαια ότι ο Pausanias έγραψε 500 περίπου χρόνια μετά το σεισμό και ότι πιθανόν η άπόσταση που δίνει ανάμεσα στο Αίγιο και την Έλικη να μην είναι σωστή. Η θέση που δίνει για την Έλικη όφειλεται σε πληροφορίες των χωρικών της εποχής του, τα δέ λείψανα της πόλης είδε άποκλειστά από τα φαγωμένα αυτά λείψανα να ήταν τυχαίοι άμορφοι όγκοι του θυθού, που οι ντόπιοι ταυτιζαν με την Έλικη.

Έτσι πιστεύω, ότι θα πρέπει με επιφυλακτικότητα να δεχτούμε τις άποστάσεις που δίνει ο Pausanias. Ποιά όμως άπόσταση δίνει; Την εύθεια γραμμή ή ακολουθεί την πορεία του δρόμου, ο οποίος θα έφεραν ως

έκει; Η δεύτερη περίπτωση φαίνεται να είναι η λογικότερη, όποτε θα πρέπει να προηγηθούν έρευνες για τον έντοπισμό της πορείας του αρχαίου δρόμου και ύστερα να μετρηθεί ή άπόσταση. Πιθανό είναι ο αρχαίος δρόμος να ακολουθούσε πορεία σχετική με τον σημερινό παλιό έθνικό δρόμο, γιατί είναι γνωστό ότι οι δρόμοι άνοιγονται σε περιοχές με καλή τατότητα και σε έδαφος πρόσφορο και ότι τη δοκιμασμένη πορεία ακολουθούν πάντα οι νεότεροι, με μικρές παραλλαγές. Άπόδειξη ότι ο αρχαίος δρόμος Πατρών - Αιγίου που άποκαλύφθηκε πρόσφατα στην Πάτρα βρίσκεται ανάμεσα στον παλιό και το νέο έθνικό δρόμο και οι έξωντες τους είναι παράλληλοι.

Άπόσταση του Ήρακλείδη, στο Στράβωνα αναφέρει ότι ή πόλη άπειχε από τη θάλασσα 12 στάδια (περ. 2.250 μ.) πληροφορία κατ' αρχή άχρηστη άφού ή μορφολογία του έδαφους έχει αλλάξει, δεδωμένου ότι κατά την καταστροφή, ή θάλασσα προχώρησε προς την Ήρα και κατέκλυσε την Έλικη. Έκτός άν ειδικές έρευνες τόσο υποθαλάσσιες, όσο και στην Ήρα, με κατάλληλα σκάφη και μηχανήματα, βρούν την αρχαία γραμμή της παραλίας. Τότε έχοντας ύπόψη την άπόσταση αυτή και την άπόσταση από το Αίγιο θα μπορούμε εύκολότερα να έντοπισουμε τη θέση της πόλης. Με την προύπόθεση πάντα ότι οι άποστάσεις που δίνουν οι συγγραφείς είναι ακριβείς. Οι μελητικές σημερα, παίρνοντας ως βάση αυτά τα στοιχεία, όπως και άλλες γεωγραφικές πληροφορίες που δίνει ο Pausanias, ύποστηρίζουν διάφορες θέσεις.

Ο Pausanias αναφέρει μετά το Αίγιο τον ποταμό Σελινόντα, την Έλικη και μετά την Έλικη την Κερύνεια, και τον ποταμό Κερυνίτη, που έρχόμενος από την Άρκαδία, διασχίζει την περιοχή εδώ. Έτσι ταυτίστηκαν

τό πρώτο ποτάμι μετά το Αίγιο ως Σελινόους και το τρίτο ως ό Κερυνίτη (γνωστό και ως Καλαβρυτινό ποτάμι διότι πηγάζει από την Άρκαδία). "Άλλοι ταύτιστα ως τόν Κερυνίτη τό ενδιήμεσο ποτάμι τό λεγόμενο Μπουφούσια. Ή Κερύνεια έχει ταυτιστεί μέ τό χωριό Μαμουσία ανατολ. τής Μπουφούσιας. Έχουν γίνει δέ οι έξής υπόθεσεις γιά τή θέση τής πόλης:

Ό Μαρινάτος τήν τοποθετούσε λίγο άριστερά από τήσ όχθες τού Σελινόουτος, πρós τήν πλευρά τού Αιγίου, πιστεύοντας ότι ή σημερινή κοιπή τού ποταμού έχει μετατοπιστεί πρós ανατολάς και ταυτίζοντας τήν Μπουφούσια μέ τόν Κερυνίτη. Ό Μπουφούσιουλος τήν τοποθετεί δυτικά τού Διακοφούδι, κοντά τής εκβάσεως τής Μπουφούσιας, μέσα στή θάλασσα και κοντά στο χωριό Ροδιά. Όπωδοθήποτε και άλλοι μελετητές πού έχουν ασχοληθεί μέ τό θέμα έχουν τοποθετήσει αυτή σέ διάφορες θέσεις, αλλά στήν ίδια λωρίδα ανάμεσα στό Σελινόουτα και τό Καλαβρυτινό (Κερυνίτη). Έπομένως ή ευρύτερη περιοχή τής πόλης έχει έντοπιστεί. Γιά τή Μαμουσία θεβαίως, πού έχει ταυτιστεί μέ τήν Κερύνεια δέν έχει επιβεβαιωθεί επιγραφικά ότι είναι σωστή ή ταύτιση. Έπομένως τυχόν μελλοντικές ανακαφές είναι δυνατοί να ανατρέψουν όλη τήν εικόνα πού έχουμε δημιουργήσει, ταυτίζοντας τής αρχαίες πόλεις μέ τά σημερινά έρεμία.

Ό Όμηρος χαρακτηρίζει τήν Έλική «εύρεία», χαρακτηρισμό πού πολλοί πιστεύουν ότι σημαίνει μακρόστενη. "Αν αυτό είναι σωστό, και πρέπει να είναι, διότι και σήμερα τά παραλιακά χωριά τής περιοχής λόγω τής μορφολογίας τού έδαφους αναπτύσσονται κατά μήκος και όχι κατά πλάτος, τότε ή αρχαία Έλική θά βρισκόταν στίς ρίζες κάποιου ύψώματος, τό οποίο θά τήν έμπόδιζε να επεκταθεί σέ πλάτος. Και πρέπει να έχει δικίο ο Μαρινάτος πού πιστεύει ότι ή σημερινή πλατιά λωρίδα γής προέρχεται από τής προσχώσεις τών ποταμών και ότι θά πρέπει να αναζητηθεί ή Έλική στήν Εηρά. Ή καταθύθιση τής Εηρας και ή κάλυψη τής από τή θάλασσα έφθασο ως τήν Έλική. Τί θά ήταν εκείνο πού έμπόδιζε τή θάλασσα να προχωρήσει πιο μέσα; Προφανώς κάποιος λόφος πίσω από τήν Έλική, ό οποίος θά αποτελείο από σμαπηγή υλικά — και όχι από χαλαρά, από τά οποία αποτελείτο τό έδαφος τής αρχαίας Έλικής (πού προερχόταν από προσχώσεις). "Ας θυμηθούμε τώρα

τό γεγονός τής πολιορκίας τών Ίώνων στήν Έλική από τούς Άχαιοίς τού Τισαμενού. Ή πολιορκία συνεπαγεται όχυρωμένη πόλη και ό ακρόπολεις τών Μυκηναίων είναι γνωστό ότι βρισκόταν πάνω σέ ύψωμα. Ή πόλη τής Έλικής έπομένως θά βρισκόταν κάτω από ένα ύψωμα στήν κορυφή τού οποίου θά έπρεπε να βρισκόταν ή ακρόπολη. Θά πρέπει λοιπόν ή Έλική σήμερα να βρισκαται άρκετά μακριά από τή θάλασσα.

"Ένας λεπτομερής έλεγχος τών ύψωμάτων ανάμεσα στή χωρία Σελινόους και Ζαχλωρίτικα, μέ σκοπό να έντοπιστούν ίχνη μυκηναϊκής όχύρωσης, θά πρόσφερε άρκετά στο θέμα μας. Βεβαίως υπάρχει και άλλη άποψη πού λέει ότι όπωδοθήποτε ή Έλική θά βρισκαται μέσα στή θάλασσα, διότι έχουν γίνει πολλοί οισμοί από τήν καταστροφή τής ως σήμερα και έπομένως τυχόν δημιουργηθέντα νέα τμήματα προσχωσιγενών εδαφών θά έχουν καλυφθεί από νερό (όπως έγινε και τό 1861, όταν, μεγάλος σεισμός στήν περιοχή, προκάλεσε τήν καθίζηση κατά 1-2 μέτρα μιας ζώνης έδαφους μήκ. 10 χλμ. και πλ. 1500 μ. και τήν καταθύθιση στή θάλασσα μιάς λωρίδας μήκ. 13 χλμ. και πλ. 10-200 μ.).

Ό έντοπισμός τής Έλικής είναι ένα θέμα πού ανέκαθεν προκαλούσε ένδιαφέρον. Συστηματικότερα όμως οι έρευνες άρχισαν τό 1950 όταν Γάλλοι δύτες, μέ τήν καθοδήγηση τού Διευθυντή τής Γαλλικής Άρχαιολογικής Σχολής Robert Demangel έρεύνησαν τό χώρο όπου υπέθεταν ότι βρισκόταν ή Έλική, αλλά συνάντησαν μόνο λάσπη. Άντιθετα αρχαία λείψανα βρήκαν πιο μακριά στίς εκβολές τού Κερυνίτη, τόν οποίο ό Μαρινάτος ταυτίζει μέ τό Βουραϊκό ποτάμι.

Τά έπόμενα χρόνια έγιναν υδρολογικές μελέτες και έλεγχος τού θυθού μέ ηχολοστικά μηχανήματα, λείψει δείγμάτων τού θυθού και γεωτρήσεις στή θάλασσα και στήν Εηρά, άποτυχημένη προσπάθεια έντοπισμού μέ μαγνητόμετρο τού Κεσίου λειψάνων τής Έλικής στήν Εηρά, καθώς και άλλες προσπάθειες, στίς περισσότερες τών οποίων έμπνευστήσ ήταν ό καθηγητής Μαρινάτος. Τελευταία, ό δύτες κ. Παπαδόπουλος, όπως έγγραψαν οι έφημεριδες και όπως ανακοίνωσε ό ίδιος στο Αίγιο τό 1982, υποθέτει ότι έντόπισε τά ίχνη τής Έλικής στο θυθό τής θάλασσα.

Ευρήματα από τήν αρχαία Έλική δέν είναι γνωστά. Μόνο δύο χάλκινα νο-

μίσματα τής αρχαίας πόλης στο Staatliches Museum τού Βερολίνου έχουν σωθεί. Στή μία όψη υπάρχει κεφάλι τού Ποσειδώνια και στήν άλλη τριαινα. Προφανώς αντιγράφουν τό άγαλμα τού Έλικώνωιο Ποσειδώνια, τό οποίο ο Μαρινάτος, κρίνοντας από τήν παράσταση στό νομίσματα, πιστεύει ότι είναι τό 5ου αι. π.Χ. Μεγάλη θοήθεια στήν όλη προσπάθεια προσφέρουν και ό διάφορες όκεανογραφικές, γεωλογικές, φυσικές και σεισμολογικές έρευνες. Συνέδριο δέ πού έγινε τό 1979 στό Βαλιμήτικα τού Αιγίου προώθησε άρκετά τό θέμα και δόθηκε ή ευκαίρια γιά ανταλλαγή άπόψεων έπιστημόνων πολλών ειδικοτήτων. Ή πρόσφατη ίδρυση έπιστημονικής εταιρείας, ή οποία θά ασχοληθεί ειδικά μέ τό θέμα έλπίζουμε ότι θά φέρει πλούσιους καρπούς.

Βιβλιογραφία

SP. MARINATOS. «A submerged Town of classical Greece». *Archaeology* 13. 1960. σ. 187-193.

N. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ. Παιουανίο Έλλάδος Περιήγησις. Άχαϊκά - Άρκαδικά. 1980. σ. 19-23 και 148-158.

Πρακτικά τού Α' Διεθνούς Έπιστημονικού Συνεδρίου γιά τήν αρχαία Έλική. Αθίνα 1981. Εδώ υπάρχουν όλες οι θέσεις γιά τό πρόβλημα και όλη ή σχετική μέ τό θέμα βιβλιογραφία.

Είλικι

One of the most notable objectives in the field of underwater archaeology is the location and the excavation of Elici, the ancient Achaean town. Located east of Aegion, it sank along with its inhabitants into the Corinthian Gulf after the terrible earthquake in the winter of 373/372 B.C.

The discovery of a town along with its edifices, temples and sculpture will be an extremely significant event since the destruction occurred during the classical period. Thus its finding would contribute a great deal to our knowledge of classical architecture, town-planning, art, etc. Many efforts have been made to locate the ancient town, however its exact position has not yet been determined and the opinions of scientists diverge as to whether or not Elici presently lies on the sea bottom or on the shore.

Finds from ancient Elici are limited to two copper coins housed in the Staatliches Museum, Berlin. On the obverse Poseidon's head is represented and a trident decorates the reverse. On the basis of these decorative themes Marinatos dated the coins in the fifth century B.C.